

*A Henrik Ibsen*¹

[19 anys]

març de 1901
Royal Terrace, 8, Fairfield, Dublín

Honorable senyor:

Li escric per felicitar-lo en el seu setanta-tresè aniversari, i per unir la meua veu a la de tots els qui li desitgen bé en totes les terres. Potser recordarà que poc després de la publicació de la seva última obra de teatre, *Quan nosaltres, els morts, ens desvetllem*,² en va aparèixer una apreciació en una de les revistes angleses (*The Fortnightly Review*) amb el meu nom.³ Sé que vostè l'ha vista perquè poc després el Sr. William Archer⁴ em va escriure i em va dir que en una carta que havia rebut de vostè uns dies abans havia escrit: «He llegit o més ben dit he desxifrat una ressenya a *The Fortnightly Review* de James Joyce que és molt benevolent i per la qual m'agradaria molt agrair a l'autor només que tingués prou coneixement de l'idioma». (El meu coneixement de la seva llengua no és, com pot veure, gaire gran, però confio que podrà desxifrar-ne el significat).⁵ Amb prou feines puc expressar com em va commoure el seu missatge. Sóc un home jove, molt jove, i potser els meus nervis el faran somriure. Però estic segur que si reula en la seva pròpia vida fins a l'època en què era un estudiant universitari com jo,

¹ Dramaturg noruec (1828-1906).

² Publicada el 1899, va ser l'última obra d'Ibsen.

³ L'article, de 15 pàgines, es titulava «El nou drama d'Ibsen»; va aparèixer a la prestigiosa revista londinenca *The Fortnightly Review* l'1 d'abril de 1900.

⁴ William Archer, traductor d'Ibsen a l'anglès.

⁵ Joyce va traduir aquesta carta al danonoruec, però només n'ha sobreviscut l'esborrany en anglès.

i si pensa què hauria representat per a vostè haver-se guanyat una paraula d'algú que ocupava un lloc tan alt en la seva estima com vostè ocupa en la meua, comprendrà la meua emoció. Només em peneixo d'una cosa, i és que li arribés a les mans un article tan immadur i apressat en comptes d'alguna cosa millor i més digna de la seva lloança. Potser no hi havia en ell cap estupidesa volguda, però de debò que no puc dir res més. Potser l'enutja que les seves obres estiguin a mercè de noiets, peròestic segur que preferiria la rauxa a paradoxes «cultes» i sense nervi.

Què més puc dir? He fet sonar el seu nom de manera desafiant a la universitat on era o bé desconegut o bé conegut dèbilment i fosca. He reclamat per a vostè un lloc legítim en la història del teatre. He mostrat el que, segons em semblava, era la seva excel·lència més gran: el seu alt poder impersonal. Les seves pretensions menors (la seva sàtira, la seva tècnica i harmonia orquestral), aquestes, també, les vaig fomentar. No em cregui un heroi adorador; no ho sóc pas. I quan parlava de vostè en societats de debat i altres llocs per l'estil, vaig fer que se'm prestés atenció sense haver de rondinar frívolament.

Però sempre guardem les coses més preuades per a nosaltres. No els vaig dir què és el que em lligava més amb vostè. No vaig dir com el que amb prou feines podia discernir de la seva vida era un orgull per a la meua vista, com em van inspirar les seves batalles (no les òbvies batalles materials, sinó aquelles que es van lluitar i guanyar darrere del seu front), com la seva obstinada resolució per arrabassar el secret de la vida em donà coratge i com en la seva absoluta indiferència respecte als cànons públics de l'art, als amics i als lemes vostè va caminar en la llum del seu heroisme interior. I això és del que li escric ara. La seva feina a la terra s'acosta a la fi i vostè és a prop del silenci. S'està fent fosc per a vostè. Molts escriuen sobre aquestes coses, però no hi entenen. Vostè només ha obert el camí (tot i que ha anat tan lluny com era possible) fins a la fi de *John Gabriel Borkman*⁶ i la seva veritat espiritual —car la seva última obra de teatre ocupa un lloc, em penso, a part. Peròestic segur que encara queda per endavant un mestratge més alt i més sagrat.

⁶ Penúltima obra d'Ibsen, publicada el 1896.

Com a membre de la nova generació per a qui ha parlat el
congratulo, no humilment, ja que jo sóc fosc i vostè es troba en la
claror intensa, no tristament, perquè vostè és un home vell i jo un
home jove, no presumptuosament, ni sentimentalment, sinó alegre-
ment, amb esperança i amb amor, el saludo a vostè.

Atentament seu,
James A. Joyce

*A Lady Gregory*⁷

[20 anys]

[novembre de 1902]
S. Peter's Terrace, 7, Cabra, Dublín

Benvolguda Lady Gregory:

He deixat córrer els meus estudis de medicina aquí i la molesta-
ré amb una història. Sóc llicenciat en Lletres de la Royal University,⁸
i havia fet plans per estudiar medicina aquí. Però les autoritats uni-
versitàries s'han entestat que no ho pugui fer i desitgen evitar que
m'asseguri un lloc des del qual pugui parlar amb el cor a la mà.
Per ser franc, no tinc mitjans per pagar la matrícula i es neguen a
donar-me feina pesada, classes o exàmens (al·leguen incapacitat),
tot i que ho han fet i ho fan amb homes que s'han encallat en els
exàmens que jo he passat. Vull obtenir un títol de medicina, per-
què llavors podré construir el meu futur de manera segura. Vull
aconseguir-ho, per petit o gran que jo sigui, perquè sé que no hi
ha cap heretgia ni cap filosofia que sigui tan execrable per a la
meva Església com l'ésser humà, i per tant he decidit anar-me'n a

⁷ Isabella Augusta, Lady Gregory (de soltera Isabella Augusta Persse) va ser una dramaturga i folklorista irlandesa (1852-1932).

⁸ Joyce va estudiar a University College (Dublín) i va obtenir el títol per la Royal University, amb qui University College tenia un acord per expedir títols.

París. Tinc la intenció d'estudiar medicina a la Universitat de París i mantenir-me ensenyant anglès. Me'n vaig sol i sense amics (sé d'un home que vivia en algun lloc a vora de Montmartre, però no l'he arribat a conèixer) a un altre país, i li escric per saber si em pot ajudar d'alguna manera. No sé què em passarà a París, però el meu cas difícilment pot ser pitjor del que és aquí. Marxo de Dublín amb el vaixell de nit el dilluns 1 de desembre i el meu tren surt de Victoria Station cap a Newhaven la mateixa nit. Malgrat tot, no em sento pessimista, perquè sé que fins i tot si fracasso en el meu intent, aquest fracàs no significarà gran cosa. M'enfrontaré amb els poders del món. Totes les coses són inconstants excepte la fe en l'ànima, que canvia totes les coses i omple la seva inconstància amb llum. I tot i que semblo haver estat expulsat del meu país com un no-creient, no he trobat encara un home amb una fe com la meva.

Atentament seu,
James Joyce

A la seva família de Dublín

[20 anys]

6 de desembre de 1902
Grand Hotel Corneille, París

Benvolguts:

El senyor Yeats⁹ va anar a veure l'editor de *The Speaker* a Londres però estava malalt i espero una carta cada dia; també anirà a veure l'editor de l'*Academy*. Va escriure a la senyora Gonne,¹⁰ una

⁹ William Butler Yeats (1865-1939), poeta irlandès que va rebre el Premi Nobel de Literatura el 1923.

¹⁰ Maud Gonne (1866-1953), revolucionària irlandesa. William Butler Yeats s'enamorà d'ella i li adreçà la majoria dels seus poemes d'amor primerencs. Yeats li va proposar matrimoni almenys quatre vegades entre 1891 i 1901, però el 1903 ella va decidir casar-se amb un altre home.

carta de la qual adjunto. També em va presentar Arthur Symons¹¹ i vol que ressenyi per a l'*Speaker* un llibre de Symons —una traducció de *Francesca da Rimini*.¹² Vaig esmorzar, dinar i sopar amb ell i va pagar tots els cabriolés i autobusos. Vaig enviar les meves ressenyes a l'*Express* fa un dia o dos, de manera que mireu l'*Express* a principis de setmana. Tinc certa informació definitiva sobre el curs de medicina. El primer que cal és tenir el batxillerat francès, però els que tenen títols estrangers en poden quedar dispensats pel ministre d'Instrucció Pública. He escrit al ministre i aquest matí he trucat al Ministeri i m'han dit que la dispensa probablement me la donarien d'aquí a uns pocs dies. Llavors he anat a veure el secretari de la Facultat de Ciències de la Sorbona i m'ha donat una targeta provisional d'admissió al curs per al certificat en física, química i biologia (la feina de tot l'any). No s'ha de pagar matrícula per les classes però comencen a les 9 del matí i continuen durant una o dues hores i la feina pràctica comença a la tarda, a la 1:30, i continua durant dues o tres hores. No hi ha exàmens escrits: tots els exàmens són orals i duren al voltant d'un quart d'hora. El meu examen per obtenir el certificat tindrà lloc el pròxim juliol. Vaig una mica tard ja que l'últim dia per fer peticions al ministre era l'1 de desembre, però suposo que, com que sóc estranger, me n'excusaran. Per tant, puc tenir uns quinze dies per treballar entre ara i Nadal. M'he comprat un despertador (4 francs) per despertar-me als matins, ja que la universitat queda una mica lluny. Acabo de prendre un bany (7^{1/2}): calent. Puc esmorzar per 3 penics, dinar (sopa, carn, postres, cafè) per 8 o 9 penics i sopar (sopa, peix, carn i verdures, postres, cafè) per 1 xíling. Però em veig obligat a prendre cafè constantment durant el dia. Aquí durant el dia prenen el cafè sense llet però amb sucre. Això ho trobo del meu gust ja que el temps aquí és

¹¹ Arthur Symons (1865-1945), poeta i crític britànic. En la seva primera trobada amb Joyce, Symons es va comprometre a trobar editor per als seus poemes. Quan la primera obra de Joyce, el poemari *Música de cambra*, es publicà el 1907 gràcies a la recomanació de Symons, aquest en va fer una ressenya entusiasta a *The Nation*. El 1914 Symons també ressenyà la segona obra de Joyce, el recull de contes *Dublínos*.

¹² *Francesca da Rimini* (1901) és una tragèdia de Gabrielle D'Annunzio; la traducció anglesa de Symons es va publicar el 1902.